

11-puntenplan Voor vitale stads- en dorpscentra

Inhoudsopgave

Inleiding	9
1. Ontwikkel één integrale Binnenstadagenda	11
2. Investeer in de levendige binnenstad én wijkcentra	12
3. Aanpak leegstand en transformatie	13
4. Bereikbaarheid en logistiek	14
5. Zorg voor sterk aanbod van cultuur en evenementen	15
6. Veilig ondernemen en weerbaarheid	16
7. Arbeidsmarkt en onderwijs	17
8. Redelijke lokale lasten	18
9. Verduurzaming die haalbaar is	19
10. Toegankelijke binnenstad voor iedereen	20
11. Behoud voorzieningen in grensgemeenten	21
Colofon	24

Inleiding

De binnenstad of dorpskern¹ is het kloppend hart van elke gemeente. Het is de plek waar mensen wonen, werken, hun dagelijkse boodschappen doen en winkelen, elkaar ontmoeten en hun vrije tijd doorbrengen. Ondernemers spelen hier een sleutelrol. Vooral ondernemers in de retail- en de gastvrijheidssector – (food en non-food) winkels, restaurants, cafés, hotels, bioscopen, sportvoorzieningen, poppodia, organisatoren van evenementen - en culturele voorzieningen zorgen er elke dag voor levendigheid, voorzieningen én banen.

Een vitale binnenstad of dorpskern draagt bij aan veiligheid, sociale samenhang en weerbaarheid van de lokale samenleving. Het betekent meer ogen op straat, meer ontmoeting en meer onderlinge betrokkenheid.

In veel binnensteden en dorpskernen gaat het goed, maar lang niet overal. Leegstand, afnemen van de bereikbaarheid, veiligheidsproblemen en eenzijdig aanbod zetten de kwaliteit onder druk. Dat raakt niet alleen ondernemers, maar ook bewoners en bezoekers.

Daarom presenteren MKB-Nederland en VNO-NCW dit concrete 11-puntenplan voor de binnenstad en dorpskern. Het plan is gericht op de bestuurders en laat zien wat nodig is en hoe de punten samen opgepakt kunnen worden met de ondernemers, vastgoedeigenaren, maatschappelijke instellingen, raadsleden én bewoners. Publiek-private samenwerking is onmisbaar en kan het verschil maken.

Dit plan is nadrukkelijk bedoeld als input voor de nieuwe lokale coalitieakkoorden die na de gemeenteraadsverkiezingen van 18 maart 2026 aanstaande worden gesloten.

Wat bieden ondernemers

Ondernemers zijn niet alleen de motor van de economie en werkgelegenheid, maar ook de drijvende kracht achter de lokale gemeenschap. Ze voegen juist maatschappelijk veel waarde toe. De zorg en betrokkenheid die ondernemers voelen bij hun directe omgeving, voelen ze ook voor het welzijn en de ontwikkeling van hun eigen mensen en hun gemeenschap. Inwoners vinden er hun eerste baan of stageplek. Voor anderen zijn de praatjes met de verkoopmedewerkers bij de dagelijkse boodschappen een recept tegen vereenzaming voor velen. Ondernemers sponsoren lokale verenigingen en initiatieven en zijn actief in allerlei lokale besturen. Ze investeren in duurzaamheid, vernieuwing, veiligheid en bieden werk aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Ondernemers willen ook investeren in en bijdragen aan de ambities van het gemeentebestuur, maar hebben daarvoor duidelijke keuzes en betrouwbare partners nodig. Dit 11-puntenplan helpt gemeenten om, samen met ondernemers en bewoners, te bouwen aan binnensteden die klaar zijn voor de toekomst. Zodat onze binnenstadondernemers de ruimte krijgen om te doen waar ze goed in zijn, en dat is uiteindelijk goed voor ons allemaal.

¹ Overal waar 'binnenstad' staat, wordt ook bedoeld de dorpskern, en de diverse wijkwinkelcentra van (middelgrote) gemeenten.

ONDERZOEK NAAR DE MAATSCHAPPELIJKE BIJDRAGE VAN ONDERNEMERS IN HET MKB LAAT ZIEN:

- **74%** doet aan sponsoring (geld, uren, middelen) van het lokale verenigingsleven en maatschappelijke organisaties en activiteiten in de regio.
- Ze dragen daar jaarlijks voor **1,5 miljard** euro aan bij.
- **64%** geeft aan dat het bedrijf een grotere rol in de samenleving vervult dan puur economisch en andere prioriteiten/ activiteiten heeft dan alleen 'geld verdienen'
- **69%** zet zich actief in voor de leefbaarheid, veiligheid en sociale cohesie van de lokale gemeenschap
- **70%** betaalt voor medewerkers de kosten van cursussen en studies ten behoeve van loopbaanontwikkeling en **63%** biedt de mogelijkheid om die onder werktijd te volgen.
- Zo'n **40%** biedt medewerkers hulp bij financiële problemen en stelt werktijd beschikbaar voor het verrichten van mantelzorg.
- Gemiddeld heeft élk mkb-bedrijf een **stageplaats/leerwerkbaan** en draagt zo bij aan de (vak)opleiding van jonge mensen.
- Ruim **1 op de 5** heeft mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst. Bijna een kwart heeft dat de afgelopen twee jaar gehad.

Bron: Panteia, De maatschappelijke waarde van het mkb, november 2023, i.o.v. MKB-Nederland

Ontwikkel één integrale Binnenstadagenda

Ondernemers in binnensteden en dorpskernen hebben te maken met versnipperd beleid. Regels voor retail, horeca, cultuur, toerisme, sport, evenementen en wonen worden vaak afzonderlijk ontwikkeld. Meerdere wethouders gaan immers over al deze beleidsonderwerpen die in het centrum van de gemeente tot leven moeten komen.

Hierdoor ontbreekt samenhang en voorspelbaarheid, wat investeringszekerheid belemmert, de samenhang van winkels en voorzieningen tegenwerkt wat de toekomstbestendigheid van het gebied onder druk zet.

Vooraf ondernemers in de retail- en gastvrijheidssector lopen hier tegenaan. Zij zorgen juist voor dagelijks gebruikte voorzieningen, ontmoeting en werkgelegenheid in de binnenstad, maar ervaren te weinig ruimte om te ondernemen. Zonder duidelijke keuzes neemt de kwaliteit en aantrekkelijkheid van de binnenstad (verder) af.

WAT VRAGEN WE VAN DE GEMEENTE

- Ontwikkel samen met ondernemers één integrale binnenstadagenda. Het Omgevingsprogramma, een concreet actieplan onder de Omgevingswet, is het passende instrument.
- Benoem één bestuurlijk verantwoordelijke wethouder met budget.
- Richt één herkenbaar aanspreekpunt in voor ondernemers, bijvoorbeeld een centrummanager.
- Ga structureel periodiek in overleg met ondernemersverenigingen in de binnenstad.
- Maak onderscheid tussen de belevingsfunctie per type winkelgebied. Bijvoorbeeld tussen de binnenstad en de dagelijkse boodschappenfunctie van wijkcentra.

2

Investeer in de levendige binnenstad én wijkcentra

Een levendige binnenstad fungeert als het kloppend hart van de lokale economie, cultuur en sociale interactie. Het transformeert een centrum van een pure winkellek naar een ontmoetingsruimte ('de huiskamer van de stad') waar mensen wonen, werken en ontspannen. Een aantrekkelijk centrum trekt meer bezoekers van buiten, verlengt hun verblijf en verhoogt de omzet van horeca, winkels en culturele instellingen. Ook is het vaak een broedplaats voor werk en innovatie. Tegelijk versterkt een bruisend centrum de sociale samenhang. Door de mix van wonen, werken en ontspannen ontstaat er continu activiteit op straat en dat vergroot ook het gevoel van veiligheid. Een sterke binnenstad geeft de stad bovendien een herkenbare identiteit. Die unieke beleving trekt niet alleen bewoners, maar ook toeristen. Juist in een tijd van online winkelen maakt die ervaring het verschil.

Een levendig centrum maakt de stad ook duurzamer en toekomstbestendig. Meer ruimte voor voetgangers en fietsers zorgt voor een schonere en prettigere leefomgeving. Door functies zoals wonen, winkels en (maatschappelijke en/of zorg) voorzieningen slim te combineren ontstaat een veerkrachtig hart van de stad dat klaar is voor de toekomst.

WAT VRAGEN WE VAN DE GEMEENTE

- Investeer in citymarketing.
- Investeer in een schone, aantrekkelijke openbare ruimte, met voldoende groen voor verkoeling, fietsenstallingen, kort parkeermogelijkheden (incl. laden en lossen), prullenbakken en dergelijke.
- Maak afspraken, bijvoorbeeld in een convenant, met pachters en pandeigenaren over de uitstraling van panden (gevelreclame), veiligheid op straat, zwerfafval en dergelijke. Een aantrekkelijke binnenstad verhoogt ook de waarde van vastgoed.
- Faciliteer de oprichting van een Bedrijveninvesteringszone (BIZ), bijvoorbeeld met een winkelstraatmanager.
- Maak functiemenging in de straat expliciet mogelijk.
- Zorg voor een ruimer terrassenbeleid. Denk aan meer locaties voor terrassen en/of langere openingstijden bij mooi weer (boven de 20 graden).
- Maak uitgaan in de avond en nacht mogelijk op een veilige en gezellige manier, bij voorkeur zonder verplichte sluitingstijden of met gespreide sluitingstijden om overlast te beperken. Stel een Nachtvisie op, samen met ondernemers en culturele instellingen.
- Zorg voor een gevarieerd aanbod van cultuur, evenementen en festivals, zie punt 5.

De Bedrijveninvesteringszone (BIZ) is een wettelijk instrument waarmee ondernemers en/of vastgoedeigenaren gezamenlijk investeren in hun binnenstad of dorpskern. Na een draagvlakmeting heft de gemeente een bijdrage bij alle partijen in het afgebakende gebied - de opbrengst wordt volledig ingezet voor een gezamenlijk activiteitenplan. De BIZ voorkomt free rider-gedrag en kan zorgen voor structurele financiering van centrummanagement, marketing, veiligheid en gebiedsontwikkeling. Daarmee vormt de BIZ de praktische uitvoeringsmotor van de binnenstadagenda.

3

Aanpak leegstand en transformatie

Ongebruikte panden, onder meer als gevolg van faillissementen en pensionering van ondernemers, zetten de aantrekkelijkheid van binnensteden en dorpskernen onder druk. Leegstand vermindert de levendigheid in het gebied, draagt bij aan een gevoel van onveiligheid en inwoners verliezen hun gevoel van verbondenheid. Actieve regie op herontwikkeling van leegstaande panden ontbreekt vaak.

Dit vraagt om een gebiedsgerichte leegstands-aanpak met actieve regie en ruimte voor hergebruik en functiemenging. In aanloop naar het nieuwe Omgevingsplan kan een Omgevingsprogramma helpen bepalen hoe een toekomstbestendige binnenstad of wijk eruitziet. De Impulsaanpak Winkelgebieden heeft goede voorbeelden opgeleverd van al 42 gemeenten (klein en groot) die de transformatie van winkel naar woning, vergroening en verbetering van het centrum met succes hebben opgepakt.

WAT VRAGEN WE VAN DE GEMEENTE

- Voer actieve regie op leegstand, te beginnen met de leegstandsverordening, een gemeentelijke regeling die eigenaren verplicht leegstand van woningen of panden (vaak na 6 maanden) te melden, waarna het gesprek met stakeholders in de winkelstraat kan plaatsvinden.
- Stimuleer wonen boven winkels.
- Stem detailhandelsbeleid regionaal af.
- Maak tijdelijke invulling van leegstaande panden juridisch en praktisch eenvoudig.
- Leer van de Impulsaanpak Winkelgebieden.
- Schrap lokale regels die het verbouwen van (bijvoorbeeld monumentale) winkelpanden belemmeren. Verbouwing is vaak noodzakelijk om rendabel te kunnen exploiteren, bijvoorbeeld door van kleine(re) panden te verbinden.
- Overweeg ook het opkopen van lege winkelpanden om er een fietsenstalling voor bezoekers te realiseren.

Voorbeeld Tilburg. De leegstand rondom het Koningsplein is de afgelopen jaren sterk toegenomen en de uitstraling is verouderd. Het projectgebied 'Koningswei' richt zich op de herontwikkeling van het plein en het verouderde vastgoed aan de zuidoostkant van het plein. Onderdeel van het project zijn de sloop en sanering van circa 4.400 m² aan retail en 158 woningen. Hiervoor komen 367 appartementen, horeca, een kantoor en een zorggastenhuis in de plaats. De parkeergarage dichtbij wordt heringericht als stadspark.

Bereikbaarheid en logistiek

Handel en logistiek zijn onmisbaar voor een goed functionerende en vitale gemeente en binnenstad. Van ziekenhuizen en winkels, tot culturele instellingen en scholen: ze zijn allemaal afhankelijk van efficiënte logistiek en goede bereikbaarheid. Ondernemers willen hun bevoorrading efficiënt, duurzaam en toekomstbestendig organiseren. Venstertijden, zero-emissiezones en uiteenlopende lokale regels maken dit in de praktijk complex. Horeca en versspeciaalzaken vragen vaker maatwerk in verband met versheid en voedselveiligheid.

Ondernemers hebben vaak creatieve oplossingen door samen te werken in de logistieke keten, goederenstromen te bundelen, te investeren in schoner vervoer en gebruik te maken van logistieke hubs. Zo dragen zij actief bij aan minder verkeersdrukke en schonere stadscentra.

Voor de dagelijkse boodschappen komen klanten lopend, met de fiets én auto. Voor het behoud van de verswinkels en onder meer horeca-aanbod in het centrum blijft voldoende parkeergelegenheid cruciaal.

WAT VRAGEN WE VAN DE GEMEENTE

- Zero emissie-zones moeten uitvoerbaar zijn voor ondernemers, zodat binnensteden bereikbaar blijven. Kies voor het hanteren van kwaliteitscriteria bij de invoering van zero emissie-zones. Deze criteria moeten o.a. borgen dat er voldoende laadinfrastructuur aanwezig is, in de binnensteden en omliggende gemeenten.
- Betrek ondernemers bij de invoering van zero emissie-zones om een goede balans te kunnen vinden tussen bereikbaarheid, duurzaamheid en uitvoerbaarheid.
- Borg voldoende laad- en losruimte voor bestel- en bedrijfsauto's én vrachtwagens.
- Stel venstertijden samen met ondernemers vast.
- Zorg voor voldoende betaalbare parkeermogelijkheden en goede bereikbaarheid, niet alleen voor bewoners en winkelbezoekers maar ook voor deelnemers en bezoekers van activiteiten in de binnenstad.
- Plan werkzaamheden in de openbare ruimte zorgvuldig en slim in, zodat bedrijven bereikbaar blijven, en informeer hier tijdig over.
- Verbeter fietsinfrastructuur zonder autobereikbaarheid volledig te beperken

Zorg voor sterk aanbod van cultuur en evenementen

Niet alleen horeca en retail, ook cultuur en evenementen zijn magneten voor bezoekers én bedrijven. Evenementen trekken mensen uit hun huizen en naar de stad en zorgen voor saamhorigheid. Die stroom bezoekers zorgt direct voor volle terrassen en drukte in de winkelstraten. Maar de impact gaat dieper: een stad met een rijk cultureel aanbod is een magneet voor talent. Bedrijven vestigen zich sneller op plekken waar hun werknemers na werktijd kunnen genieten van een concert, expositie of festival. Cultuur is daarmee geen kostenpost, maar een economische investering.

WAT VRAGEN WE VAN DE GEMEENTE

- Het organiseren van een evenement of festival is tegenwoordig zo ingewikkeld geworden, dat de kosten enorm zijn gestegen en er steeds meer vrijwilligers nodig zijn. Vereenvoudig het evenementenbeleid om een gevarieerd aanbod te behouden. Een evenementenvergunning is geen afvinklijstje, maar maatwerk. Veiligheid staat voorop, maar verkeersregelaars en externe beveiligers zijn echt niet altijd nodig.
- Stel een fulltime evenementencoördinator aan die organisatoren van niet-commerciële evenementen ondersteunt en voor alle evenementen als spin in het web fungeert tussen diverse afdelingen, brandweer, politie en boa's.
- Evenementen tot 200 bezoekers kunnen worden vrijgesteld van een vergunning, zoals in Amsterdam het geval is. Uiteraard vindt wel overleg plaats met de gemeente.
- Voer voor jaarlijks terugkerende evenementen een lichtere vergunningstoets in, als het draaiboek weinig verandert.
- Stel een Cultuurvisie op die recht doet aan de economische meerwaarde van cultuur.
- Ondersteun ondernemers bij activiteiten die gericht zijn op het versterken van het gemeenschapsgevoel in buurt en wijkcentra.

Veilig ondernemen en weerbaarheid

Ondernemers hebben te maken met (gewelddadige) diefstal, verwarde personen, ondermijning en cybercriminaliteit. Ook nemen de agressie en verharding in het straatbeeld toe en die wandelen van de straat de winkel en de horecazaak binnen. Een veilige omgeving voor ondernemers, medewerkers en bezoekers is een basisvoorwaarde voor een vitale binnenstad en een aantrekkelijk ondernemersklimaat. Ondernemers investeren zelf veel in preventie en weerbaarheid: zij werken samen in collectieve veiligheidsinitiatieven, delen signalen, versterken hun digitale beveiliging en maken afspraken over sociale veiligheid in winkelgebieden en horecagebieden. Via onder meer Keurmerk Veilig Ondernemen-trajecten en samenwerking binnen het Platform Veilig Ondernemen nemen zij actief verantwoordelijkheid voor een veilige omgeving. Zij kunnen dit maatschappelijke probleem echter niet alleen aan. Alleen in goede samenwerking tussen gemeente en onder meer politie kan criminaliteit effectief worden teruggedrongen en kan de binnenstad veilig en aantrekkelijk blijven.

WAT VRAGEN WE VAN DE GEMEENTE

- Zorg voor zichtbare handhaving en borg snelle opvolging van meldingen.
- Binnen de Veiligheidsregio helpen uniformering van de aangifte, prioritering van afhandeling én voldoende capaciteit bij politie en Openbaar Ministerie.
- Brede samenwerking in het Platform Veilig Ondernemen met een uitvoerbaar jaarplan.
- Ondermijning: ga gesprekken aan met ondernemers over de ontwrichtende werking van ondermijning (dit uit zich o.a. door afpersing, geweld en explosieven).
- Ontwikkel samen een weerbaarheidsplan specifiek voor de binnenstad met aandacht voor bewoners, ondernemers en bezoekers, gebaseerd op de landelijk opgestelde handreiking voor de diverse scenario's (bijvoorbeeld uitval van stroom of dataverkeer).
- Zet in op maatwerk bij handhaving: pak overlast in de openbare ruimte aan, maar leg de nadruk niet op kleine administratieve fouten van ondernemers.
- Verbeter veiligheid via verlichting en herinrichting van donkere of onoverzichtelijke plekken.

Arbeidsmarkt en onderwijs

Werk betekent meer dan alleen inkomen. Het geeft mensen eigenwaarde, zelfstandigheid en een actieve rol in de samenleving. In een inclusieve maatschappij heeft iedereen de kans om te werken, op een passend niveau en in een geschikte functie. Gemeenten spelen hierin een sleutelrol, samen met ondernemers. Juist lokaal gewortelde ondernemers met een winkelambacht (kapper, bakker, slager, of bijvoorbeeld schoenherstellers) leiden jongeren via het beroepsonderwijs (BBL-trajecten) op tot een startkwalificatie die kansen biedt op de arbeidsmarkt.

Er is echter een mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Vooral bij ondernemers in de retail en gastvrijheid liggen kansen voor werkzoekenden. Versterk daarom de aansluiting tussen onderwijs, werkgeversdienstverlening en ondernemers.

Houd regelingen en subsidies eenvoudig en toegankelijk: duidelijke, overzichtelijke ondersteuning helpt kandidaten én werkgevers. Vooral kleine werkgevers raken nu de weg kwijt in hun zoektocht naar de juiste ondersteuning.

WAT VRAGEN WE VAN DE GEMEENTE

- Laat Werkgevers Service Punt en UWV kennismaken met de ondernemers in de retail en gastvrijheidssector zodat een stevige relatie ontstaat.
- Zet in op zij- en herinstromers en stem af met (beroeps)onderwijs dat er meer dan twee instroommomenten per jaar zijn.
- Houd regelingen en subsidies eenvoudig en toegankelijk.
- Maak werkzoekenden goed vindbaar voor ondernemers.
- Zorg dat de profielen en vaardigheden van mensen in de kaartenbakken van de gemeente goed in beeld gebracht zijn voor werkgevers.

8

Redelijke lokale lasten

De winstgroei in het mkb daalt al jaren en is voor bedrijven tot 50 werknemers – en dat zijn veruit de meeste – het laagst. Ondernemers kunnen de hogere kosten, van energie, lonen, huur en grondstoffen, niet volledig doorberekenen in hun prijzen. Het is belangrijk hier als gemeente rekening mee te houden bij het vaststellen van de lokale belastingen, leges en heffingen (toeristenbelasting, retributiebelasting, reclamebelasting, precario, OZB en parkeerbelasting). Ondernemers investeren graag mee in goed onderhouden winkel- en horecagebieden. Maar in binnensteden zijn veel kleine bedrijven gevestigd, waar hard gewerkt wordt om het hoofd boven water te houden. Wentel tegenvallende inkomsten daarom niet af op ondernemers, maar op het eigen apparaat door doelmatiger te werken. Voorkom zoveel mogelijk de stijging van lokale lasten voor een robuuste lokale economie. Dat wordt ook sterker van een op het MKB gericht passend inkoop -en aanbestedingsbeleid: koop zoveel mogelijk lokaal/regionaal in.

WAT VRAGEN WE VAN DE GEMEENTE

- Voorkom lastenverhogingen en stem lasten regionaal af.
- Oormerk opbrengsten zoals reclamebelasting via BIZ-constructies en centrummanagement.
- Overweeg het afschaffen van inefficiënte heffingen die veel uitvoeringskosten kennen (zoals afzonderlijke precario-, reclame- of kleine vergunningheffingen).
- Maak duidelijke meerjarenafspraken over leges en tarieven voor vergunningen voor bijvoorbeeld bouwaanvragen, terrassen, parkeren, reiniging; verhoog deze niet boven inflatie en zorg dat ondernemers weten waar ze aan toe zijn.

Verduurzaming die haalbaar is

De klimaat- en energietransities behoren tot de grootste uitdagingen van de komende jaren. Samenwerking maakt meer mogelijk. Voer de energietransitie daarom samen met ondernemers uit, zonder lokale koppen op landelijk beleid. Groene initiatieven kunnen de aantrekkelijkheid van de binnenstad en buurt- en wijkwinkelcentra vergroten. Het combineren van praktische winkelbehoeften met duurzame stadsplanning draagt bij aan zowel de ecologische als de sociale duurzaamheid van een wijk of binnenstad.

WAT VRAGEN WE VAN DE GEMEENTE

- Stel geen extra lokale eisen bovenop landelijke afspraken.
- Ondersteun mkb-ondernemers net als inwoners bij verduurzaming: zorg dat ondernemers in onder meer horeca of winkelstraat toegang hebben tot gemeentelijke ondersteuning, zoals energiescans en subsidies.
- Neem ondernemers met vastgoed in de straat mee in de gebiedsgerichte gemeentelijke verduurzamingsaanpak (van isolatie tot en met warmtenet of elektrificering).
- Ontwikkel een versnelde procedure voor vergunningen die bijdragen aan versterking van het stroomnet (zoals voor transformatorhuisjes). Zorg dat zoveel mogelijk procedures gelijktijdig verlopen om tempo te kunnen maken.
- Versoepel regels en procedures voor duurzame initiatieven die het stroomnet ontlasten.
- Houd de kosten voor een Omgevingsvergunning – noodzakelijk voor de verduurzaming van panden – beperkt.
- Faciliteer ruimte voor statiegeldwinkels en inleverlocaties om onnodig zwerfafval te voorkomen.
- Goed afgestemd afvalbeleid en reiniging pakt ongewenst ongedierte en knaag- en plaagdieren aan. Samenwerking met controle instanties en ondernemers helpt om deze gezamenlijke last aan te pakken.

10

Toegankelijke binnenstad voor iedereen

Ondernemers willen gastvrij zijn, voor iedereen. Ze investeren in fysieke en digitale toegankelijkheid en passen voorzieningen aan waar mogelijk. Ze doen hun best om hun locatie zo toegankelijk mogelijk te maken, maar lopen hierbij tegen regels, kosten en afstemming aan. Mensen die slechtziend, doof of rolstoelgebonden zijn willen, net als iedereen, zo zelfstandig mogelijk genieten van de binnenstad of dorpskern. Dit kan door samen met ondernemers een toegankelijke (winkel/horeca-) route voor hen te realiseren. De MKB Toegankelijke Routes komen voort uit het programma MKB Toegankelijk van VNO-NCW en MKB-Nederland.

WAT VRAGEN WE VAN DE GEMEENTE

- Maak toegankelijkheid integraal onderdeel van binnenstadbeleid.
- Zorg voor een Toegankelijke Route via <https://www.mkbtoegankelijk.nl/>
- Zorg voor soepele vergunningverlening voor toegankelijkheidsaanpassingen aan winkel- en horecapanden.
- Stel een stimuleringsbudget beschikbaar voor toegankelijkheidsaanpassingen.

Behoud voorzieningen in grensgemeenten

Nederland kent een lange grens van ruim 1000 kilometer met Duitsland en België. Ondernemers in de grensregio's kampen door de stijgende verschillen in de indirecte belastingen zoals btw, accijnzen, verbruiksbelasting en specifiek Nederlands beleid met een ongelijk speelveld. Vanwege de grote prijsverschillen doen Nederlandse consumenten hun dagelijkse inkopen over de grens en gaan niet meer naar een hotel of vakantiepark in eigen land. Door de veel hogere btw op logies zien hotels ook het aantal toeristen uit Duitsland en België al teruglopen. Dat heeft ook impact in de keten: bijvoorbeeld op non-food winkels, restaurants, fietsverhuurders.

Ondernemers in tal van sectoren zien zo hun omzetten steeds verder onder druk komen te staan. De aanwezigheid van (levensmiddelen) winkels, horeca en een benzinepomp is echter van groot belang voor de leefbaarheid van gemeenten, zodat mensen er blijven wonen of komen wonen. Hiermee blijven ook andere voorzieningen behouden zoals scholen, zorg en kinderopvang. Hoewel de landelijke overheid nu aan zet is om de grote verschillen in accijnzen en BTW te beperken kunnen grensgemeenten hun centrumfunctie koesteren door samen met ondernemers te investeren. Bijvoorbeeld door te anticiperen op het aanstaande Gemeenschapsfonds

Het nieuwe Kabinet richt een Gemeenschapsfonds op om voorzieningen zoals buurthuizen, verenigingsgebouwen en dorpswinkels te realiseren en te behouden, samen met overheid, samenleving en bedrijfsleven.

WAT VRAGEN WIJ AAN GRENSGEMEENTEN

- Om te voorkomen dat essentiële en maatschappelijke voorzieningen verdwijnen uit de grensregio's vragen wij samenwerking met ondernemers en de inzet van regionale investeringsagenda's voor de grensregio.
- Houd lokale lasten voor bedrijven laag, en beperk de regeldruk (ook kosten) tot een minimum. Dit helpt ook om ondernemers in de benen te houden.
- Koop lokaal! Zet een Bedrijvenregister op. Dit register is een hulpmiddel om de juiste lokale bedrijven te vinden bij inkoop- en aanbestedingsprojecten.
- Bied lokale ondernemers, inclusief franchisenemers, zoveel mogelijk kansen. Neem in het inkoop- en aanbestedingsbeleid op dat – waar mogelijk – bij enkelvoudig en meervoudig onderhandse aanbestedingen een lokale ondernemer uitgenodigd wordt om een offerte in te dienen.
- Erken het belang van buurt -en wijkwinkelcentra als essentiële basisvoorzieningen voor leefbaarheid en sociale cohesie.

BIJDRAGE VAN DE RETAIL SECTOR IN CIJFERS

Ondernemers in de Retail sector zijn van grote waarde voor ons land. Winkels, webshops, filialen, franchisesamenwerkingen, zelfstandigen, ambachten en ambulante handel in de food en non-food, behoren tot de ondernemingen die het meest op dagelijkse basis worden bezocht. Ze zijn onderdeel van het maatschappelijk cement tussen burgers onderling en met het bedrijfsleven en het hart van hun lokale samenleving.

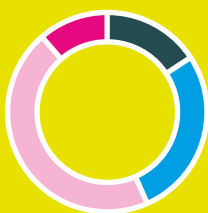
VNO NCW

MKB
Nederland

OPLEIDINGSNIVEAU MEDEWERKERS

11%
HBO/WO

45%
MBO

16%
PRIMAIR
ONDERWIJS

28%
SECUNDAIR
ONDERWIJS
zonder startkwalificatie

81.790
FYSIEKE
WINKELS

94.570
WEBWINKELS

169.000
ONDERNEMINGEN

totale omzet

€ 165 MILJARD

MAATSCHAPPELIJKE WAARDE VAN HET MKB¹

DE HELFT doet donaties aan goede doelen

VIER OP DE TIEN werkt samen met onderwijsinstellingen of lokale netwerken

TWEE OP DE DRIE steunen lokale evenementen of verenigingen

¹ Bron: Onderzoek dag vd ondernemer 2024 - panteia.nl/actueel/nieuws/onderzoek-de-maatschappelijke-waarde-van-het-mkb

MEER DAN
VAN DE
NEDERLANDERS
vindt dat ondernemers hun
stad of dorp levendiger maken.

BIJDRAGE BBP VAN
3,5%²

² SEO, Transitieuitdagingen voor de Nederlandse retailsector, 2024

883.000 WERKENDEN

397.000
ONDER DE 24 JAAR OUD

123.455
ONDERNEMERS

Bron: Retailinsiders retailinsiders.nl en Platform DNWS Platform De Nieuwe Winkelstraat

Dit is Gastvrij Nederland

Ondernemers in de gastvrijheidssector zijn van grote waarde voor ons land. Geen florrende maatschappij, geluk en gezondheid zonder toerisme-, recreatie- en evenementensector. Wie zijn die ondernemers die zorgen voor ontspanning, cultuur, recreatie, ontmoeting, reizen en zakelijk bezoek? Gastvrij Nederland heeft dit in kaart gebracht.

Gastvrij Nederland is gelieerd aan:

Totale omzet

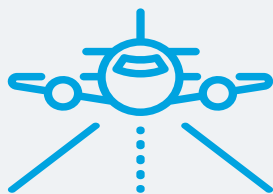
790.000 toeristische banen

6,9% van de totale werkgelegenheid*

*Gastvrij Nederland is mede initiator van het Hospitality Pact en de Arbeidsmarktmonitor Gastvrijheidssector.

Toeristische bestedingen in Nederland

€34,5 miljard
Inkomend
toerisme

€57,4 miljard
Binnenlands
toerisme

€6,4 miljard
Uitgaand
toerisme

€3,7 miljard
Overige
bestedingen

3,8%
van het bruto
binnenlands product
(bbp)

29,1 miljoen
binnenlandse
verblijfsbezoekers

Internationale verblijfsbezoekers

Bron: Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen (NBTC), 2023

Colofon

Titel

11-puntenplan
Voor vitale stads- en dorpscentra

Vormgeving en coverfoto

Anoeska Kruithof, vormgeving@vnoncw-mkb.nl

Dit 11-puntenplan Voor vitale stads- en dorpscentra is mede tot stand gekomen door inbreng van leden van Platform Gastvrij Nederland en de Nationale Winkelraad van MKB-Nederland en VNO-NCW.

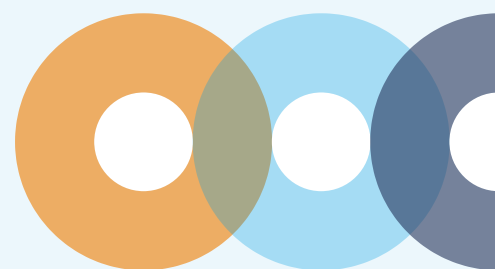
Voor meer informatie:

Platform Gastvrij Nederland
Catherine Meijeraan, Meijeraan@vnoncw-mkb.nl

Nationale Winkelraad
Petra Tiel, tiel@vnoncw-mkb.nl

© VNO-NCW en MKB-Nederland, maart 2026

Dit is een uitgave van:
© VNO-NCW en MKB-Nederland

Maart 2026